

Latvijas Atklātā lingvistikas olimpiāde 2023/2024, otrā kārtā, 2024. gada 14. aprīlī

Atcerieties!

Atbilžu pierakstam izmantojiet kladi ar Jūsu kodu. Lapas ar uzdevumu nosacījumiem paliek pie Jums, uz tām pierakstītās atbildes netiks vērtētas.

Nepārrakstiet uzdevumu nosacījumus vai vāres! Lai ietaupītu Jūsu laiku, neaprakstiet soli pa soļim risinājuma gaitu tur, kur ir prasīts risinājumu paskaidrot. Tā vietā izklāstiet savus novērojumus! Sliktāk: "Izpētot 17. un 23. teikumu, var pamanīt, ka abos izmantots priedēklis x- ..."

Labāk: "Valodā N ar priedēkli x- apzīmē daudzskaitli."

Pievērsiet uzmanību detaļām! Tām mēdz būt svarīga loma. Lai veicas!

---

1. uzdevums (15 punkti). Doti vārdi pļavu mariešu¹ valodā latīņu transkripcijā ar norādītiem uzsvāriem (zīme ´ norāda uzsvērtu zilbi) un to tulkojumi latviešu valodā:

1. jōratēmájfəze	viņa mīlestība	10. pərəsíge	kaķēns
2. kužún	lēni	11. sonarzáť	arī mednieks
3. mardéz	vējš	12. sonárze	mednieks
4. motór	skaists	13. sóvo	plauksta
5. motorrák	skaistāks	14. Ķkolét	jūsu skola
6. mōņəftát	arī mājās	15. ĶkóləĶko	uz skolu
7. móņəftəzø	pie viņa mājās	16. ydərémən	manas meitas
8. poĶkudém	mans kaimiņš	17. ýdərəft	viņu meita
9. poĶkúdo	kaimiņš	18. ydərnalán	mūsu meita

1. jautājums. Salieciet uzsvārus sekojošos mariešu vārdos! (6 punkti)

19. avaĶ	māte	26. kørgəftø	iekšpusē
20. joĶkar	sarkans	27. Ķyftəlenət	viņi kuģoja
21. marij	vīrs, vīrietis	28. ĶemĶdaņ	griķi
22. foņəņef	uzputot	29. tunəktəfo	skolotājs
23. pajdale	noderīgs	30. tunemĶənak	(pieder) tikai skolniekam
24. tuvərtəĶ	mājas siers	31. Ķyrtņøgorno	dzelzceļš
25. ysteltør	vieta pie galda	32. młandəmbalne	uz zemes

2. jautājums. Paskaidrojiet Jūsu risinājumu! (9 punkti)

---

¹Pļavu mariešu valoda pieder urāliešu valodas saimes somugru grupai. Pļavu mariešu valodā runā ap 365 tūkst. Marijelas republikas un blakus reģionu iedzīvotāju.

ə, ø un y ir īpaši pļavu mariešu valodas patskaņi. Latviešu valodā patskanim ə vistuvāk atbilst pēdējā a burta izruna vārdā *Daugava*.

ņ izrunā kā *ng* angļu vārdā *sing* vai kā latviešu *n* vārdā *mango*; ʒ, Ķ un ɲ izrunā attiecīgi kā latviešu ž, š un ņ.

2. uzdevums (30 punkti). Dotas dažas barbarenjo² darbības vārdu formas tādā veidā, kā tās varēja izrunāt Luīsa Ignasio (1835–1922) un viņas meita Lukrēcija Garsija (1877–1937):

1. seqwel	viņš dara	6. pišeqwelwaš	jūs divi izdarijāt
2. kiškuyam	mēs divi gaidām	7. sʔeqcu	viņš šķauda
3. psaʔkuyam	tu pagaidīsi	8. kʔeqčuwaš	es nošķaudījos
4. šašyan	viņš pārēk	9. pšaʔč'aʔmin	tu uzzināsi
5. seqwelus	viņš dara viņam	10. ksaʔtiyepus	es pateikšu viņam

1. jautājums. Pārtulkojiet latviešu valodā! (3 punkti)

11. **pistiyepus**
12. **sisʔeqcu**
13. **šašyanušwaš**

2. jautājums. Pārtulkojiet barbarenjo valodā! (8 punkti)

14. es izdarišu
15. es pārēku viņam
16. viņš pateica
17. viņi divi gaida

Mērija Ji (1897–1965), Lukrēcijas Garsijas meita, izrunāja vairākas barbarenjo valodas darbības vārdu formas tāpat kā viņas māte un vecāmāte. Tomēr dažas formas viņa varēja izrunāt citādāk, piemēram:

19. sexpeč	viņš dzied	21. seqwelwaš	viņš izdarīja
20. ksaʔanšin	es paēdišu	22. pašiwus	tu runā ar viņu

3. jautājums. Dota darbības vārda forma

pisexpeč (jūs divi dziedat)

kuru visu paaudžu pārstāves uzskatītu par nepareizu. Izlabojiet šo darbības vārda formu, ja ir zināms, ka Mērija Ji izrunāja to tāpat kā viņas māte un vecāmāte! (1 punkts)

Dotas vēl dažas barbarenjo valodas darbības vārdu formas:

23. kištik^hinus	es apdzinu viņu	27. šmišwaš	viņš raudāja
24. ksaʔsupunus	es notraipīšu viņu	28. siyaqsisinšaš	viņi apvaino viens otru
25. kšaʔaqšan	es nomiršu	29. seč^ho	viņš ir nelabs

4. jautājums. Norādiet, kuras no minētām formām varētu izrunāt tikai Mērija Ji un piedāvājiet, kā tās skanētu viņas mātes un vecāsmātes runā! (4 punkti)

5. jautājums. Paskaidrojiet Jūsu risinājumu! (14 punkti)

²Barbarenjo valoda ir viena no Ziemeļamerikas indiāņu valodām un pieder čumašu valodas saimei. Barbarenjo valodā runāja Kalifornijā, Santabarbaras pilsētas apvidū. Mērija Ji (1897–1965) bija pēdējā barbarenjo pratēja dzimtas valodas līmenī.

x izrunā kā *kh* vārdā *khmeri*, w izrunā kā *v* vārdā *nav*, q, š, c, č un y izrunā attiecīgi kā latviešu *k*, *š*, *c*, *č* un *j*. ʔ ir knapi dzirdama skaņa, kas rodas, piemēram, starp *e* un *e* sakot *ne-e* (t.s. glotālais slēdzenis). Rakstzīmes ^h un ' pēc patskaņa apzīmē tā aspirāciju (izrunu ar paspēcinātu izelpu).

3. uzdevums (25 punkti). Doti teikumi vitotanu³ valodas minikaņu dialektā un to tulkojumi latviešu valodā ar iekavās norādītu kontekstu:

1. Inidicue.	(Huans saka:) Es guļu.
2. Jaidicaī.	(Pedro, Karloss un Luiss saka:) Mēs aizejam.
3. Chamuna jenoiticoco.	(Karloss un Luiss saka:) Mēs pameklēsim zivi.
4. Afemie jico cocona ainide.	(Karloss un Alehandra saka par Huana suni:) Mums iekoda viņa suns.
5. Birui omoingoī eina canodicaingai.	(Alehandra un Marija saka Sofijai un Fransiskai:) Mēs palīdzam jūsu mātei šodien.
6. Maria ini jaite.	(Par Marijas vīru saka:) Marijas vīrs aizies.
7. Naui Bogotamo jaidio.	(Sofijai saka:) Vakar tu aizbrauci uz Bogotu.
8. Ja afengo jofomo ifede.	(Par Mariju saka:) Viņa tagad atgriežas mājās.
9. Cue rozillina riediomicoi.	(Fransiska saka Huanam un Pedro:) Jūs apēdāt manu ananasu.
10. Imanimo ifeitiomoi.	(Fransiskai, Alehandrai, Marijai un Sofijai saka:) Jūs atgriezīsieties pie upes.
11. Caingai moo omicoī merona ibaite.	(Sofija un Fransiska saka Huanam un Alehandrai:) Mūsu tēvs nopirks jūsu cūku.
12. Ja Pedro ai jainoina jirode.	(Par Pedro sievu saka:) Pedro sieva tagad dzer ūdeni.
13. Oogodona rieitio.	(Huanam saka:) Tu apēdīsi banānu.

1. jautājums. Pārtulkojiet latviešu valodā! (2 punkti)

14. (Sofija, Alehandra, Marija un Fransiska saka:) **Jainoina jiroiticaī.**
15. (Luisam saka:) **Afemie o moona canoite.**

Pārtulkojiet latviešu valodā divos veidos! (2 punkti)

16. (Fransiska saka Pedro, Karlosam un Huanam:) **Omoī jofona jenodicue.**

2. jautājums. Pārtulkojiet vitotanu valodā! (4 punkti)

17. Man kož zivs.
18. Mana sieva vakar pagulēja.

Pārtulkojiet vitotanu valodā trijos veidos un paskaidrojiet atšķirību starp tulkojumiem! (6 punkti)

19. Mēs atgriezīsimies pie savas mātes.

3. jautājums. Paskaidrojiet Jūsu risinājumu! (11 punkti)

---

³Vitotanu valoda (Huitoto) pieder pie Dienvidamerikas indiāņu boroanu-vitotanu valodas saimes. Minikaņu dialektā runā mazāk par 2000 cilvēkiem no vitotanu tautas ziemeļrietumu Amazonijā Kolumbijas un Peru teritorijā.

ī ir vitotanu valodas īpašs patskanis.

Karloss, Luiss, Pedro un Huans ir vīriešu vārdi; Alehandra, Marija, Sofija un Fransiska – sieviešu vārdi. Bogota ir Kolumbijas galvaspilsēta.

4. uzdevums (17 punkti). Doti vārdi dogribu⁴ valodā vienkāršotā transkripcijā un to tulkojumi latviešu valodā jauktā secībā:

1. do naeda-lee	A. pēcpusdienas laiks
2. do yedo-lee	B. kalendārs
3. dodee	C. pūlis
4. dzeenihtl'e	D. policijas priekšnieks
5. dzetani	E. baznīca
6. dzetani'ere	F. cietums
7. edaidzek'ere	G. pirmdiena
8. enihtl'e naeda	H. filma
9. enihtl'eko	I. pusdiena
10. kw'ahti	J. invalīds
11. kw'ahtiko	K. abstinents ⁵
12. kw'ahtidee	L. policists
13. yahti	M. lūgšanu grāmata
14. yahtienihtl'e	N. priesteris
15. yahtiko	O. skola

1. jautājums. Nosakiet pareizās atbilstības! (10 punkti)

2. jautājums. Pārtulkojiet latviešu valodā! (3 punkti)

16. do

17. enihtl'e

3. jautājums. Pārtulkojiet dogribu valodā! (4 punkti)

P. bīskaps⁶

R. svētdiena

S. dzert

T. liels

---

⁴Dogribu jeb tļičo valoda ir viena no Ziemeļamerikas indiāņu valodām. Dogribu valoda pieder pie na-dene valodu saimes atapasku grupas. Tajā runā ap 1700 tļičo indiāņu Kanādas ziemeļrietumos.

⁵Abstinents ir cilvēks, kurš atturas no alkohola lietošanas.

⁶Bīskaps ir reliģisks amats, augstāks par priesteri.

5. uzdevums (15 punkti). Doti vārdi amharu⁷ valodā ortogrāfiskajā pierakstā, kas ir pieņemts dažās vārdnīcās, un latīņu transkripcijā:

1. ቀማቀመ	qemaqqeme	piešūt
2. ሰጋጅ	səggwaj	vairogu amatnieks
3. ከገዥ	kegež	no valdnieka
4. ተከሰሰ	təkwassese	vienam otru nicināt
5. የዋህነት	yəwwahənnət	naivums
6. ደነቀው	dennəqəw	pārsteigt (kādu)
7. መከላ	məkkwaya	tas, ar ko iekrāso (uzacis, skropstas)
8. ደዌ	dəwe	ādas slimība

1. jautājums. Pierakstiet latīņu transkripcijā! (9 punkti)

9. ተቋተ (*sakrāties (par ūdeni)*)
10. የሰው (*cilvēcisks*)
11. ተቀየረ (*būt sasieta*)

2. jautājums. Pierakstiet amharu valodas ortogrāfiskajā pierakstā! (6 punkti)

12. ነጋ (*viņš ir*)
13. ጭምር (*dalīt uz pusēm*)

Uzdevumu komplekta sastādītāji pateicas Jevgeņijam Kapituļskim, Viesturam Lasmanim, Džonatanam Melgalvim un Nestoram Starostinam par uzdevumu testēšanu.

Uzdevumu autori: Pšemislavš Podļesnijs (1. uzd.), Pjotrs Arkadjevs (2. uzd.), Niks Žanpeisovs (3. uzd.), Jans Petrs (4. uzd.) un Aleksandrs Piperskis (5. uzd.).

---

⁷ Amharu valoda pieder pie semītu valodu saimes un ir Etiopijas oficiālā valoda. Amharu valodā runā ap 17 milj. cilvēku.

q ir īpašs amharu valodas līdzskanis, tuvs latviešu *k*, **ž** lasa aptuveni kā latviešu *ž*, **y** – kā *j*, **j** – kā *dž*, **e** – kā *e* vārdā *melns*, **ə** – kā *o* vārdā *radio*; **ə** ir īpašs amharu valodas patskanis.